

شماره: ۲۷۸۴۴۱
تاریخ: ۹۸م.۱۲.۷
پست:

شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران

جمهوری اسلامی ایران
فانیت منت، معدن و تجارت

معاون وزیر، رئیس بیات دیره و دیرمال

دورنگار

مدیر کل محترم غله و خدمات بازرگانی استان (۳۱ استان)

موضوع: ارسال دستورالعمل خرید تضمینی دانه‌های روغنی (کلزا، آفتابگردان، کلرنک و سویا) سال ۱۳۹۹

باسلام؛

در راستای اجرای سیاستهای حمایتی دولت و به استناد تبصره «یک» بند «یک» مصوبه شماره ۶۴۰۱۵/ت/۵۶۸۷۳/ه مورخ ۱۳۹۷-۵/۲۳ هیات محترم وزیران مبنی بر تعیین این شرکت، بعنوان مباشر خرید تضمینی دانه‌های روغنی و ابلاغیه شماره ۳۷۲۶۹۷ مورخ ۱۳۹۷/۷/۹ سازمان برنامه و بودجه کشور در خصوص قیمت خرید تضمینی محصولات زراعی سال ۱۳۹۹ و ابلاغیه شماره ۶۰/۳۱۶۹۳۱ مورخ ۹۸/۱۱/۳ وزیر محترم صنعت، معدن و تجارت مقتضی است با رعایت کلیه قوانین و مقررات مربوطه، نسبت به خرید تضمینی و تحویل دانه‌های روغنی کلزا، کلرنک، آفتابگردان و سویا طبق مفاد دستورالعمل مذکور اقدام گردد.

لازم به ذکر است این دستورالعمل و ضمایم آن در پورتال شرکت و در قسمت «بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها» - «معاونت بازرگانی» در دسترس و قابل بهره‌برداری می باشد. ۱۳۹۷/۱۱/۲۳

بزدان سیف

جمهوری اسلامی ایران
قارت صنعت، معدن و تجارت

شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران

شماره: ۲۰۷۸۴۴۱

تاریخ: ۸۸/۱۲/۷

پیوست:

معاون وزیر رئیس هیات مدیره در حال

دورنگار

مدیرکل محترم غله و خدمات بازرگانی استان (۳۱ استان)

موضوع: ارسال دستورالعمل خرید تضمینی دانه‌های روغنی (کلزا، آفتابگردان، کلرنگ و سویا) سال ۱۳۹۹

باسلام؛

در راستای اجرای سیاستهای حمایتی دولت و به استناد تبصره «یک» بند «یک» مصوبه شماره ۱۵/۶۴۰۱۵/ت/۵۶۸۷۳/م مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۲۴ هیات محترم وزیران مبنی بر تعیین این شرکت، بمنوان مباشر خرید تضمینی دانه‌های روغنی و ابلاغیه شماره ۳۷۲۶۹۷ مورخ ۱۳۹۸/۷/۹ سازمان برنامه و بودجه کشور در خصوص قیمت خرید تضمینی محصولات زراعی سال ۱۳۹۹ و ابلاغیه شماره ۶۰/۳۱۶۹۳۶ مورخ ۹۸/۱۱/۳ وزیر محترم صنعت، معدن و تجارت مقتضی است با رعایت کلیه قوانین و مقررات مربوطه، نسبت به خرید تضمینی و تحویل دانه‌های روغنی کلزا، کلرنگ، آفتابگردان و سویا طبق مفاد دستورالعمل مذکور اقدام گردد.

لازم به ذکر است این دستورالعمل و ضمایم آن در پورتال شرکت و در قسمت «بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها» - «هماونت بازرگانی» در دسترس و قابل بهره‌برداری می باشد. ۱۳۹۸/۱۱/۲۲ ش

رونوشت:

یزدان سیف

- ✓ جناب آقای رحمانی وزیر محترم صنعت، معدن و تجارت برای استحضار
- ✓ جناب آقای مهندس کشاورز سرپرست محترم وزارت جهادکشاورزی برای استحضار
- ✓ جناب آقای مدرس خیابانی قائم مقام محترم وزیر در امور بازرگانی برای استحضار
- ✓ جناب آقای مهاجر مشاور محترم وزیر جهادکشاورزی و مجری طرح دانه های روغنی برای استحضار
- ✓ روسای محترم سازمان جهاد کشاورزی استانها برای استحضار
- ✓ جناب آقای حنان قائم مقام محترم مدیر عامل و معاون بازرگانی داخلی برای اطلاع
- ✓ جناب آقای ابریشاهی عضو محترم هیات مدیره و معاون انلری و مالی برای اطلاع
- ✓ جناب آقای حبیبی معاون محترم برنامه ریزی برای اطلاع
- ✓ جناب آقای عبوس مشاور عالی محترم معاون وزیر در امور برنامه ریزی برای اطلاع
- ✓ جناب آقای نصر سرپرست محترم مرکز پژوهشهای غلات برای اطلاع
- ✓ جناب آقای اصغرزاده مشاور محترم معاون وزیر و مدیر خراست مرکزی جهت اطلاع
- ✓ جناب آقای احمدوند ذیحساب و مدیر کل محترم امور مالی برای اطلاع
- ✓ جناب آقای طباطبائی مشاور محترم فرهنگی، رسانه مدیر عملی و مدیر محترم روابط عمومی جهت اطلاع و اقدام لازم جهت درج دستورالعمل در پورتال شرکت
- ✓ جناب آقای گرمردی مدیرکل محترم دفتر فناوری اطلاعات برای اطلاع و اقدام لازم.
- ✓ جناب آقای افروزه مدیرکل محترم دفتر امور مجامع و هماهنگی استنها برای اطلاع.
- ✓ جناب آقای لای زاده زحمتکش مدیرکل محترم دفتر حساسی داخلی، بازرگانی و پاسخگویی به شکایات استانها جهت اطلاع
- ✓ جناب آقای براتملی مدیرکل محترم هماهنگی توزیع و فروش برای اطلاع
- ✓ اداره کل هماهنگی خرید داخلی (سمادتمند)

عنوان پست	نام و نام خانوادگی	امضاء
قائم مقام مدیر عامل و معاون بازرگانی داخلی	حنان	
مدیر کل هماهنگی توزیع و فروش	براتملی	
مدیرکل هماهنگی خرید داخلی	سمادتی کیا	
رئیس اداره خرید خولبار	سمادتمند	

دستورالعمل خرید تضمینی و تحویل دانه‌های روغنی (کلزا، گلرنگ، آفتابگردان و سویا) در سال ۱۳۹۹

در راستای اجرای سیاستهای حمایتی دولت و به استناد تبصره «یک» بند یک مصوبه شماره ۱۵-۶۴۰/ت/۵۶۸۷۳ مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۲۳ هیات محترم وزیران مبنی بر تعیین این شرکت بعنوان مباشر خرید تضمینی دانه‌های روغنی و ابلاغیه شماره ۲۷۲۶۹۷ مورخ ۱۳۹۸/۷/۸ سازمان برنامه و بودجه در خصوص قیمت خرید تضمینی محصولات زراعی سال ۱۳۹۹، مقتضی است با رعایت کلیه قوانین و مقررات مربوطه، نسبت به خرید تضمینی و فروش دانه‌های روغنی کلزا، گلرنگ، آفتابگردان و سویا طبق شرایط ذیل اقدام گردد:

(۱) قیمت و مشخصات خرید

(۱-۱) قیمت خرید تضمینی هر کیلوگرم انواع دانه روغنی (کلزا، گلرنگ، آفتابگردان و سویا) و همچنین مشخصات، تاریخ شروع و پایان عملیات خرید تضمینی محصولات بشرح جدول ذیل می‌باشد:

انواع دانه روغنی	قیمت خرید پایه هر کیلوگرم (ریال)	درصد ناخالصی و رطوبت قیمت پایه	حد اقل و حداکثر ناخالصی		تاریخ شروع و اتمام عملیات خرید
			مورد قبول	مورد قبول	
کلزا	۲۶۶۰۲	ناخالصی ۲٪ رطوبت ۱۰٪	حد اقل ۷٪	حد اقل ۸٪	۱۳۹۹/۱/۱
			حداکثر ۲۰٪	حداکثر ۱۰٪	
آفتابگردان	۲۱۸۶۵	ناخالصی ۲٪ رطوبت ۹٪	حد اقل ۷٪	حد اقل ۸٪	۱۳۹۹/۲/۱۵
			حداکثر ۱۸٪	حداکثر ۸٪	
گلرنگ	۴۰۸۵۰	ناخالصی ۲٪ رطوبت ۹٪	حد اقل ۷٪	حد اقل ۸٪	۱۳۹۹/۲/۱۵
			حداکثر ۱۶٪	حداکثر ۸٪	
سویا	۲۸۵۲۳	ناخالصی ۲٪ رطوبت ۱۲٪	حد اقل ۹٪	حد اقل ۸٪	۱۳۹۹/۷/۸
			حداکثر ۲۰٪	حداکثر ۸٪	

(۱-۲) به ازای هر درصد ناخالصی و رطوبت بیشتر از ارقام مندرج در جدول (ستون درصد ناخالصی و رطوبت قیمت پایه) به همان نسبت، از وزن دانه روغنی تحویلی کسر و بهای آن محاسبه و پرداخت گردد.

(۱-۳) به ازای هر درصد ناخالصی و رطوبت کمتر از ارقام مندرج در جدول (ستون درصد ناخالصی و رطوبت قیمت پایه) به همان نسبت به وزن محصول دانه روغنی تحویلی تحت عنوان «جایزه باکی» اضافه و بهای آن محاسبه و پرداخت گردد.

(۱-۴) مسئولیت مینیزی و تشخیص دانه‌ها و جلوگیری از اختلاط دانه‌های خارجی با دانه‌های داخلی، نظارت کامل بر روند خرید تضمینی دانه‌های روغنی به عهده آن اداره کل می‌باشد. در صورت بروز انبوه، حسب اعلام نماینده آن اداره کل، سازمان جهاد کشاورزی استان ملزم به همکاری و اعلام نظر فوری می‌باشد. خرید هر نوع محصول، خارج از ضوابط و منبازهای تعیین شده مجاز نبوده و خلاف محسوب می‌گردد.

(۱-۵) ارزیابی کیفی دانه‌های روغنی مورد عرضه، می‌بایست مطابق دستورالعمل شماره ۲۶-۷۶-۵۱/۱۲ مورخ ۱۳۹۸/۱/۲۸ مرکز پژوهش‌های غلات پیوست شماره «یک» صورت گیرد.

۲) انتخاب مراکز خرید

- ۲-۱) ابتدا لازم است آن اداره کل، میزان برآورد تولید دانه‌های روغنی را به تفکیک شهرستان/بخش/لاهیستان، از سازمان جهاد کشاورزی استان اخذ و با امکان سنجی و هماهنگی سازمان مذکور و با در نظر گرفتن شرایط ذیل نسبت به ایجاد مرکز خرید اقدام نماید.
- ۲-۲) در انتخاب مراکز خرید، اولویت با مراکز خرید در آبه‌ها و نایسبات ذخیره‌ای یا قابلیت نگهداری بلندمدت می‌باشد منظور از مراکز خرید، قابلیت نگهداری بلندمدت کارخانجات روغن کشی و مراکز دارای تجهیزات خشک کن می‌باشد.
- ۲-۳) آن اداره کل می‌بایست براساس تجربه سنواتی و با رعایت قوانین و مقررات جاری و با لحاظ بند ۲-۲ برای انتخاب مرکز خرید در آن استان اقدام نماید. به نحوی که حداقل یک ماه قبل از شروع خرید تضمینی در آن استان، مراکز خرید انتخاب و مشخص شده باشد.
- ۲-۴) با توجه به اینکه هزینه‌های تبیی خرید تضمینی دانه‌های روغنی به حساب آن اداره کل لحاظ خواهد گردید. لذا آن استان با تشخیص و مسئول هزینه‌کرد مرتبط در انتخاب مراکز مطابق قوانین و مقررات و بخشنامه‌های ابلاغی خواهد بود. بنابراین در انتخاب مرکز خرید دقت نمایند.
- ۲-۵) ضوابط و شرایط لازم برای انتخاب مراکز خرید دانه‌های روغنی مطابق پیوست شماره «دو» این دستورالعمل می‌باشد.
- ۲-۶) در صورت نیاز به ایجاد مرکز خرید جدید، اداره کل می‌بایست با در نظر گرفتن بند «۵-۲»، دلایل توجیهی برای ایجاد آن را، حتی الامکان قبل از شروع فصل خرید و همراه چک لیست تکمیل شده بازدید توسط کارگروه فنی-بازرگانی و به پیوست مراکز مورد درخواست، برای بررسی به اداره کل هماهنگی خرید داخلی ارسال نماید.
- ۲-۷) داشتن کد مرکز جداگانه (کد سامانه سیفا) برای مراکز، که همزمان عملیات خرید و خشک کنی انجام می‌دهند، لازم و ضروریست.
- ۲-۸) فرمت خام قرارداد استفاده از ظرفیت مراکز غیر ملکی، پس از تایید دفتر حقوقی و امور قراردادها به آن اداره کل ارسال خواهد شد.

۳) عوامل خرید

- ۳-۱) جهت اجرایی نمودن دستورالعمل و نظارت بر عملیات خرید، کمیته‌ای مرکب از نماینده آن اداره کل، نماینده سازمان جهاد کشاورزی استان (معاونت امور تولیدات گیاهی و مدیریت تنظیم بازار) و نماینده کشاورزان محل در استان تشکیل گردد. مسئولیت کمیته بر عهده نماینده آن اداره کل خواهد بود.
- ۳-۲) خرید دانه‌های روغنی در هر مرکز خرید با تشکیل کارگروهی مرکب از عوامل تشخیص و ذی‌حساب و یک نفر کارشناس خبره مورد تایید جهاد کشاورزی شهرستان جهت انطباق محصول یا مینارها و استانداردهای ابلاغی ممکن خواهد بود. خرید بدون حضور عامل تشخیص و تایید عوامل ذی‌حساب غیر قانونی بوده و مجاز نیست.
- ۳-۳) برای صدور احکام عوامل تشخیص و ذی‌حساب آن اداره کل می‌بایست، پس از استعلام صلاحیت افراد از خراست استان، لیست افراد تایید شده را از طریق سامانه سیفا برای طی روال قانونی و صدور احکام معرفی نماید. به نحوی که می‌بایست قبل از شروع فعالیت مراکز خرید، احکام عوامل خرید صادر شده باشد. لازم به ذکر است که فعالسازی مراکز خرید، منوط به صدور احکام عوامل تشخیص و ذی‌حساب و همچنین انعقاد قرارداد با مراکز غیرملکی و ثبت آن در سامانه سیفا خواهد بود.
- ۳-۴) برای فعالسازی مراکز خرید، آن اداره کل می‌بایست، نسبت به اعلام لیست مراکز خرید براساس فرمت پیوست شماره «سه» این دستورالعمل و حداکثر یک ماه قبل از شروع فصل خرید هر دانه اقدام نمایند.

۴) نکات مهم

- ۴-۱) ضروریست آن اداره کل قبل از شروع فصل خرید هر یک از دانه‌های روغنی، اطلاع رسانی لازم را به کشاورزان، از طریق رسانه‌های گروهی، محلی و نصب پلاکارد در مراکز خریدی که براساس ضوابط ابلاغی تعیین شده، انجام و مسئولین مربوطه در استان را در جریان امر قرار دهد، به نحوی که در طول اجرای عملیات خرید تضمینی مشکل خاصی ایجاد نگردد.

شرکت مباد تخصصی بازرگانی دولتی ایران

شماره :
تاریخ :
پوسته :

۴-۲) به منظور ایجاد و حفظ وحدت رویه در مراحل خرید، فرم درخواست خرید دانه روغنی طراحی گردیده است (پیوست شماره «چهار»)، لذا لازم است آن اداره کل فرمت خام این فرم را به تعداد کافی و با درج شماره سهیل در اختیار مسئولین مراکز خرید قرار دهد. کشاورز و یا راننده در زمان مراجعه به مراکز خرید برای تحویل دانه روغنی ضمن تکمیل قسمت مربوطه، کام های پیش بینی شده را طی و بعد از صدور رسید خرید، این فرم نیز بنیون مدرک به همراه سایر مدارک کشاورز (کپی کارت ملی، برگه بانسکول و...) بایگانی گردد.

۴-۳) کالیبره نمودن و استانداردسازی وسایل توزین (بانسکول) و آزمایشگاه قبل از شروع فصل خرید در مراکز خرید لازم و ضروری بوده و مورد تاکید است.

۴-۴) دانه روغنی خریداری شده می بایست محصول سال زراعی جاری (۹۹-۱۳۹۸) باشد.

تیصوه: خرید بذور مصرف نشده دانه های روغنی یا معرفی سازمان جهاد کشاورزی استان و تایید مجری طرح تولید دانه های روغنی کشور از این موضوع مستثنی بوده و بلامانع می باشد.

۴-۵) باتوجه به اینکه خرید از کشاورزان، که اطلاعات آنها در سامانه پهنه بندی و مدیریت داده های کشاورزی وجود داشته باشد، صورت خواهد پذیرفت. مقتضی است آن اداره کل از هم اکنون پیگیری های لازم را از سازمان جهاد کشاورزی استان برای ثبت و به روزرسانی اطلاعات کشاورزان دانه کار ممنول نماید.

تیصوه: در صورتی که دانه های روغنی بنا به خواست کشاورز توسط شخص حقیقی و حقوقی خدمات دهنده به کشاورز (از قبیل کمپاین دارانی که به جای پول از کشاورزان محصول دریافت نموده اند) عرضه شود، سازمان جهاد کشاورزی استان مکلف است خدمات دهنده مذکور را به همراه مشخصات کامل (مشخصات فردی کشاورز، سطح زیر کشت، مقدار دانه های روغنی و...) میزان کاهش محصول قابل خرید از کشاورز و انتقال یافته به خدمات دهنده را تایید و ضمن درج میزان کاهش در سامانه پهنه بندی در اختیار ادارات کل غله و خدمات بازرگانی آنها قرار دهد. نحوه ثبت اطلاعات خدمات دهندهگان به کشاورزان در سامانه سیفا متاقباً توسط دفتر فناوری اطلاعات به آگاهی خواهد رسید.

۴-۶) با توجه به فسادپذیری محصول، رعایت استانداردهای موجود نگهداری و در صورت لزوم هوادهی دانه در انبارهای مناسب مورد تاکید می باشد.

۴-۷) مسئولیت مستقیم اجرای مفاد این دستورالعمل در هر استان بعهده مدیر کل غله و خدمات بازرگانی استان می باشد.

۴-۸) پس از پایان و اتمام عملیات خرید هر مرکز، اداره کل می بایست ضمن غیر فعال کردن کد کاربری مراکز خرید، صورتجلسه نهایی خرید و تحویل (فروش و حمل) را که به امضاء مسئولین مرکز رسیده، را تهیه و تنظیم نماید.

۵) فروش

۵-۱) فروش دانه های روغنی بصورت متمرکز و از طریق اداره کل هماهنگی توزیع و فروش این شرکت انجام خواهد گرفت. بنابراین آن اداره کل، محموله دانه روغنی را براساس حواله و پس از تهیه صورتجلسه در درب مرکز خرید یا نگهداری به خریدار و یا نماینده وی تحویل خواهد نمود. صورتجلسه می بایست حاوی مشخصات هر محموله (وزن، درصد ناخالصی و درصد رطوبت که برای محاسبه ارزش ریالی دانه لازم و ضروری است) بوده و به تایید و امضاء نماینده آن اداره کل، مسئول مرکز خرید، خریدار و یا نماینده وی و راننده وسیله نقلیه برسد. کاربر مرکز نیز موظف به ثبت عین مشخصات مندرج در صورتجلسه، در سامانه سیفا (سامانه یکپارچه فناوری اطلاعات) می باشد.

۵-۲) در صورت عدم مراجعه خریدار برای تحویل گیری دانه روغنی و یا درخواست خریدار برای تعیین ناخالصی و رطوبت غیر واقعی، آن اداره کل موظف است، بلافاصله موضوع را بصورت کتبی به اداره کل هماهنگی توزیع و فروش اعلام و مراتب را تا حصول نتیجه پیگیری نماید.

۶) حمل و نقل به سایر مراکز و یا کارخانجات روغنکشی

۶-۱) در صورت صدور مجوز حمل، آن اداره کل موظف است مطابق برنامه‌های حمل ابلاغی و پس از تهیه صورتجلسه نسبت به ارسال دانه اقدام نماید. صورتجلسه تحویل می‌بایست حاوی مشخصات هر محموله (وزن، درصد ناخالصی و درصد رطوبت) بوده و به تأیید و امضاء نماینده آن اداره کل، مسئول مرکز خرید و نماینده مقصد و راننده وسیله نقلیه برسد. کاربر نیز موظف به ثبت عین مشخصات مندرج در صورتجلسه، در سامانه سیفامی باشد.

۶-۲) در صورت عدم مراجعه نماینده کارخانه روغنکشی، درخواست برای ارسال محموله و تهیه صورتجلسه در مقصد و یا درخواست برای تعیین ناخالصی و رطوبت غیرواقعی، آن اداره کل موظف است، حداکثر ظرف ۲۴ ساعت، موضوع را بصورت کتبی به اداره کل هماهنگی توزیع و فروش اعلام و مراتب را تا حصول نتیجه پیگیری نماید.

۷) سامانه‌های عملیاتی

۷-۱) سامانه جامع پهنه بندی و مدیریت داده های کشاورزی، با عنایت به اینکه اطلاعات اولیه کشاورزان از سامانه مذکور استخراج می گردد لذا آن اداره کل می‌بایست بر اساس بند (۴-۵) اقدام لازم را معمول نماید.

۷-۲) سامانه یکپارچه فناوری اطلاعات (سیفا) تکلیه مراکز خرید اعم از ملکی و غیرملکی، کارخانجات طرف قرارداد روغن کشتی ملزم به استقرار سیستم رایانه و ثبت روزانه عملیات خرید و فروش و تحویل در سامانه سیفا و در محل مرکز می‌باشند.

۷-۳) سامانه بانک عامل: پرداخت وجه کشاورزان از طریق بانک عامل (بانک کشاورزی) انجام خواهد شد، لذا لازم است عاملین مرکز به خصوص عوامل تشخیص و ذی‌حساب بوقت کافی در ثبت اطلاعات خرید معمول و با رعایت ضوابط و مقررات نسبت به تأیید اسناد خرید و ارسال آن‌ها به بانک کشاورزی به بانک عامل اقدام نمایند.

۷-۴) در صورت بروز مشکل در هر یک از سامانه‌ها مراتب باید بصورت کتبی و به‌عنوان دفتر فناوری اطلاعات با رونوشت به اداره کل هماهنگی خرید داخلی مکاتبه گردد.

۸) تنظیم صورت حساب خرید

پس از پایان عملیات خرید، آن اداره کل موظف است، صورت وضعیت بررسی اعتبارات بین اطلاعات سامانه‌های سیفا و بانک عامل و همچنین در صورت وضعیت خرید و تحویل (فروش و حمل) را بر اساس دستورالعملی که متعاقباً بعداً ارسال خواهد شد تهیه تنظیم و ارسال نماید.

۹) سایر موارد

در صورت تغییر در هر یک از مفاد دستورالعمل، مراتب به اطلاع خواهد رسید. ۸۸/۱۱/۳۳

شماره: ۷۴۰۳/۴۱۴
تاریخ: ۲۸/۱۱/۹۸
پست

شرکت تخصصی بازرگانی دولتی ایران

جمهوری اسلامی ایران
تاریخ ثبت: سدک و ثبت

جناب آقای حنان
قائم مقام محترم معاون وزیر و معاون بازرگانی داخلی
موضوع: دستورالعمل کیفی ارزیابی دانه‌های روغنی سال ۱۳۹۹

با سلام و احترام:

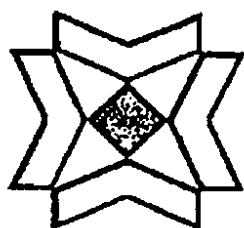
به پیوست یک نسخه دستورالعمل کیفی ارزیابی دانه‌های روغنی ۱۳۹۹ (دانه کلزا، آفتاب گردان، گلرنگ و سویا-۷ برگ) که در گروه تخصصی خرید و نگهداری غلات این مرکز تهیه گردیده است جهت استحضار و هرگونه دستور ابلاغ به استان‌ها ارسال می‌گردد.

حیدرعلی نصر
سرپرست مرکز پژوهش‌های غلات

رونوشت:

- جناب آقای مهندس سیف معاون محترم وزیر، رئیس هیات مدیره و مدیر عامل جهت استحضار.
- گروه خرید و نگهداری غلات و فرآورده‌های آن.

نام و نام خانوادگی	سمت	امضاء
سام قلی زاده	معاون مرکز پژوهش‌های غلات	
سارا دانش	رئیس گروه خرید و نگهداری غلات	
حمید خراسانی	کارشناس مسئول گروه خرید و نگهداری غلات	

شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران

مرکز پژوهش‌های غلات

دستورالعمل کیفی ارزیابی دانه‌های روغنی سال ۱۳۹۹

(دانه کلزا، آفتاب‌گردان، گلرنگ و سویا)

تاریف و اصطلاحات

نمونه‌برداری

تعیین ناخالصی‌ها و رطوبت

مرکز پژوهش‌های غلات

گروه تحقیقاتی و آزمایشگاهی خرید و نگهداری غلات و فرآورده‌های آن

۱۳۹۹

مقدمه

این دستورالعمل به منظور حفظ هماهنگی در زمینه ارزیابی دانه‌های روغنی داخلی (دانه کلزا، افتاب گردان، گلرنگ و سویا) و اتخاذ رویه یکسان در ادارات کل غله و خدمات بازرگانی استان‌ها و متصدیان امر دانه‌های روغنی تدوین گردیده است و ضرورت دارد آموزش‌های لازم مطابق با این دستورالعمل را به دست آورند.

منابع و مآخذی که در تهیه این دستورالعمل به کار رفته است به شرح زیر است:

۱- استاندارد ملی روش آزمون دانه‌های روغنی، شماره ۶۶۱ چاپ سوم

۲- استاندارد ملی دانه‌های روغنی - اندازه‌گیری رطوبت و مواد فرار - روش آزمون، شماره ۸۰۳۴

۳- استاندارد ملی دانه‌های روغنی - نمونه‌برداری، شماره ۷۵۹۲

4- Australian oilseed federation, Quality standards ,Technical information and typical analysis, 2015/2016

۱- هدف:

تبیین ویژگی‌های کیفی دانه‌های روغنی (کلزا، آفتاب‌گردان، گلرنگ و سویا) و روش‌های اندازه‌گیری آن.

۲- دامنه کاربرد:

دانه‌های روغنی تولید داخلی (کلزا، آفتاب‌گردان، گلرنگ و سویا) مورد عرضه در سال ۱۳۹۹.

۳- تعاریف و اصطلاحات:

۱-۳- دانه کلزا^۱ محصول گیاهی است یکساله از گونه *Brassica napus L* و خانواده *Cruciferae* دارای شکل

کروی بوده و معمولاً به رنگ قهوه‌ای تیره تا سیاه می‌باشد (دانه‌ها هرچه نارس‌تر باشند روشن‌تر خواهند بود).

۲-۳- دانه سویا^۲، دانه گیاهی است با نام علمی *Glycine max* از تیره *Leguminosae* که به رنگ‌های زرد

سفید، سیاه، خاکستری و خال‌دار دیده می‌شود.

۳-۳- دانه آفتاب‌گردان^۳، متعلق به خانواده گل‌ستارهای *Asteraceae* از جنس آفتاب‌گردان‌ها *Helianthus*

بوده و رنگ دانه از سفید تا سیاه و خاکستری خط‌دار با توجه به نوع رقم تغییر میکند.

۴-۳- دانه گلرنگ^۴، با نام علمی *Carthamus tinctorius* از خانواده کاسنیان بوده و دانه آن اغلب سفید، کرمی

و زرد می‌باشد.

۵-۳- رطوبت، میزان آب موجود در دانه روغنی که بدون تغییر کیفیت دانه، جدا شنی باشد و عبارت است از درصد

وزنی آب موجود در نمونه مورد آزمایش به وزن کل نمونه مورد آزمایش.

۶-۳- ناخالصی، به هر گونه مواد به جز دانه‌های روغنی مورد خریداری گفته می‌شود.

۷-۳- الک ۱ میلیمتری، الکی است که قطر هر یک از منافذ دایره‌ای آن ۱ میلیمتر باشد.

۸-۳- بمبو، وسیله نمونه‌برداری شامل لوله‌های توخالی با نوک تیز بوده و دارای انواع مختلفی می‌باشد.

۹-۳- محموله، مقدار دانه‌های روغنی ارسالی یا دریافت شده در یک زمان که تحت پوشش یک قرار داد یا سند حمل

قرار دارد.

۱۰-۳- نمونه آزمایشگاهی، نمونه حاصل از تقسیم نمونه کلی اخذ شده از یک محموله بوده و نمایشگر ویژگی‌های

محموله می‌باشد.

۴- ویژگی‌ها - حدود مجاز:

۱-۴- رطوبت

۲-۴- ناخالصی

^۱ Rapeseed
^۲ Soybean
^۳ Sunflower
^۴ Safflower

در دانه‌های روغنی تنها رطوبت و ناخالصی مطابق بندهای ۶ و ۷ اندازه‌گیری و تعیین می‌گردد. حدود مجاز ناخالصی و رطوبت با وصول به شرکت بازرگانی دولتی، توسط حوزه معاونت بازرگانی داخلی به استان‌ها ابلاغ خواهد شد.

۵- روش نمونه‌برداری:

نمونه‌برداری دانه‌های روغنی باید مطابق استاندارد ملی دانه‌های روغنی - نمونه‌برداری، شماره ۷۵۹۲ به شرح زیر انجام شود.

۵-۱- برداشت نمونه اولیه باید از دانه‌هایی که داخل کیسه و یا به حالت فله (توده) حمل شده‌اند با استفاده از وسایل نمونه‌گیری انجام گیرد.

۵-۲- نمونه‌گیری از کیسه‌های بسته با بمبوی نیزه‌ای و بایستی حداقل از ۱۰ درصد کیسه‌ها انجام شود.

۵-۳- نمونه‌برداری از کامیون‌های فله دانه‌های روغنی به وسیله بمبو، باید از هر وسیله نقلیه بطور جداگانه و در تمام عمق آن و در فواصل منظم انجام پذیرد.

۵-۴- نمونه‌های برداشت اولیه، در کیسه‌های غیرقابل نفوذ نسبت به رطوبت و سایر عوامل محیطی تخلیه شود.

۵-۵- نمونه کلی حاصل از برداشت‌های اولیه را کاملاً مخلوط نموده تا نمونه یکنواختی به دست آید.

۵-۶- با تقسیم دقیق نمونه کل، نمونه‌های آزمایشگاهی تهیه می‌شود. عمل تقسیم کردن می‌تواند به وسیله دستگاه تقسیم‌کن یا صلیب مخصوص و یا روش تقسیم چهار قسمتی و مخروطی^۵ انجام می‌شود تا یک نمونه آزمایشگاهی همگن به دست آید.

یادآوری ۱: وسایل نمونه‌برداری باید تمیز، خشک و عاری از بوی خارجی باشند.

یادآوری ۲: انجام نمونه‌برداری به افرادی سپرده شود که آموزش لازم برای کاربرد درست تجهیزات و روش نمونه‌برداری را دیده باشند.

۶- تعیین ناخالصی در دانه‌های روغنی:

۶-۱- ناخالصی‌ها به تمام مواد خارجی همراه با دانه روغنی به‌استثنای دانه اصلی اطلاق می‌شود. انواع ناخالصی و تعاریف آن به شرح زیر می‌باشد.

۶-۱-۱- ناخالصی‌های ریز، به موادی اطلاق می‌شود که از الک عبور نمایند.

۶-۱-۲- ناخالصی‌های درشت، به مواد باقی‌مانده روی الک اطلاق می‌شود که شامل:

۶-۱-۲-۱- دانه روغنی نباشند مانند تکه‌های چوب و فلزات و سنگ و دانه‌های نباتی غیر روغنی.

۶-۱-۲-۲- تکه‌های مربوط به دانه اصلی مانند ساقه، برگ سایر قسمت‌های گیاه روغنی که حاوی روغن نیستند.

^۵ دانه‌ها را باهم به شکل یک توده مخروطی، جمع کنید سطح توده مخروطی را به‌هم کرده و سپس آن را چهار قسمت A, B, C, D تقسیم کنید. دو گوشه مخالف و روبروی هم مثلاً B و C را کنار بگذارید و دو گوشه یک چهارم باقی‌مانده (B/C) را مخلوط کنید مراحل را تکرار کنید تا مقدار مورد نیاز نمونه آزمایشگاهی را به‌دست آرید.

۶-۲-۳- دانه روغنی به‌جز دانه‌های اصلی (هر دانه روغنی به‌جز دانه روغنی مورد خریداری)

تبصره ۱: در خصوص دانه افتاب‌گردان، پوسته‌های جدا شده از مغز به عنوان ناخالصی تلقی می‌شوند.

تبصره ۲: دانه شکسته شده کلزا، سویا، کلرنک و افتاب‌گردان ناخالصی محسوب نمی‌گردد.

۶-۲-۳- تعیین ناخالصی‌ها: ناخالصی‌ها به وسیله الک کردن نمونه و جدا کردن ناخالصی‌های ریز و درشت از زیر و روی الک

انجام می‌پذیرد که شامل مراحل زیر است:

۶-۲-۱- توزین ۲۰۰ گرم نمونه آزمایشگاهی.

۶-۲-۲- جدا کردن ناخالصی‌های ریز نمونه آزمایشگاهی، بوسیله الک دایره‌ای ۱ میلیمتری (از الک کردن بیش از اندازه

و فشار دادن نمونه روی الک خودداری شود).

۶-۲-۳- جدا نمودن ناخالصی‌های درشت مطابق تعریف بند ۶-۱-۲ از روی الک با استفاده از پنس یا وسیله مناسب

این کار.

یادآوری: برای جداسازی ناخالصی درشت می‌توانید دانه‌های باقی مانده از الک (میلیمتری را به الک دیگری (که دانه‌های

اصلی از آن رد می‌شوند) منتقل کنید تا ناخالصی‌های بزرگ‌تر از دانه اصلی روی الک باقی بماند سپس

آنها را جداسازی و توزین نمایید.

۶-۲-۴- توزین کلیه ناخالصی‌های جمع‌آوری شده، با دقت یک‌صدم گرم و اعلام نتیجه به درصد.

یادآوری: از آنجایی که روش تشخیص ناخالصی‌ها به صورت چشمی می‌باشد، میز کار مناسب با نور کافی جهت

انجام آزمایش‌ها ضروری است.

۷- تعیین رطوبت دانه‌های روغنی:

تعیین رطوبت نمونه آزمایشگاهی دانه روغنی براساس استاندارد ملی روش اندازه‌گیری رطوبت و مواد فرار دانه‌های روغنی،

شماره ۸۰۳۴ و با خشک کردن دانه در حرارت 2 ± 103 درجه سانتیگراد در گرم‌خانه (اتو) و در فشار جو تا رسیدن به وزن

ثابت انجام می‌گیرد.

۷-۱- روش مرجع آزمون رطوبت دانه‌های روغنی:

۵ تا ۱۰ گرم از نمونه دانه روغنی را در ظرف‌های مخصوص (که قبلاً در اتو 103 درجه خشک و به وزن ثابت

رسیده است) ریخته و به طور یکنواخت در تمام سطح ظرف پختن کنید. درب ظرف را بسته و کل آن را وزن

نمایید. ظرف حاوی آزمون را با درب باز به مدت ۳ ساعت در گرم‌خانه‌ای که قبلاً حرارت آن تا حرارت $2 \pm$

103 درجه سلسیوس ثابت شده است، خشک کرده، درب ظرف را بسته و آن را در دسیکاتور قرار دهید و پس از

خنک شدن در دسیکاتور و رسیدن درجه حرارت ظرف به درجه حرارت آزمایشگاه، وزن نمایید مجدداً ظرف را با درب باز (همان نمونه) داخل اتو قرار دهید. بعد از یک ساعت مراحل ذکر شده را تکرار کنید.
اگر اختلاف دوبار وزن کردن متوالی، برابر یا کمتر از 0.005 گرم به ازای 5 گرم نمونه یا 0.001 جرم نمونه شد اندازه‌گیری را متوقف کنید. در غیر این صورت، این عمل را در فواصل یک ساعته تکرار نمایید تا اختلاف نتیجه دو توزین متوالی، مساوی و یا کمتر از 0.005 گرم باشد.
مقدار رطوبت و مواد فرار، برحسب درصد جرمی نمونه دریاقتی طبق فرمول زیر محاسبه می‌گردد:

$$\frac{m1 - m2}{m1 - m0} \times 100 = (\text{درصد جرمی}) \text{ مقدار رطوبت و مواد فرار}$$

جرم ظرف خالی برحسب گرم $m0$

جرم ظرف با نمونه قبل از خشک کردن برحسب گرم $m1$

جرم ظرف با نمونه بعد از خشک کردن برحسب گرم $m2$

یادآوری: تا جایی که امکان دارد عملیات فوق را با سرعت انجام دهید تا تغییر قابل ملاحظه‌ای در رطوبت حاصل نگردد.

۷-۲- سنجش سریع رطوبت:

در زمان خرید به دلیل زمان‌بر بودن اندازه‌گیری رطوبت به روش مرجع، از رطوبت‌سنج‌های سنجش سریع مخصوص دانه‌های روغنی استفاده می‌شود.

یادآوری ۱: اگر رطوبت‌سنج برای اندازه‌گیری رطوبت تنها یک محصول طراحی شده فقط برای همان محصول استفاده شود.
یادآوری ۲: نتایج آزمایشات حاصل از کار با لوازم و تجهیزات آزمایشگاهی، زمانی دقیق و معتبر است که این لوازم کالیبره گردد. بدین معنی که دستگاه مورد نظر نتایج را با کمترین خطای ممکن در تکرار آزمایشات نشان دهد.

برای این منظور می‌توان بر اساس دستورالعمل دستگاه در صورت توانایی فرد آزمایش‌کننده و براساس مقایسه مقادیر به دست آمده رطوبت در روش مرجع با مقادیر تعیین شده توسط دستگاه، آن را تنظیم و کالیبره نمود. در غیر این صورت از خدمات شرکت‌های استاندارد که در زمینه کالیبراسیون لوازم و تجهیزات آزمایشگاهی فعالیت می‌نمایند، استفاده نمود.

۸- نگهداری دانه‌های روغنی:

با توجه به ماهیت دانه‌های روغنی، رطوبت بالا و فسادپذیری، نگهداری این دانه‌ها نیاز به فراهم نمودن شرایط مناسب و تجهیزات خشک‌کن دارد لذا می‌بایست برنامه‌ریزی و تمهیدات لازم اتخاذ گردد تا در چارچوب ضوابط بازرگانی داخلی شرکت، سریعاً دانه‌های خریداری شده به واحدهای مصرف‌کننده ارسال گردد و نگهداری آنها در انبارها به حداقل ممکن کاهش یابد. ضمناً توصیه می‌شود تا زمان حمل به واحدهای مصرف ارتفاع دیو محمولات در انبار کاهش یافته و طی مدت نگهداری موقت، دما و رطوبت دانه‌های روغنی به طور مستمر کنترل و در صورت لزوم اقدامات اصلاحی به عمل آید.

کاهش وزن ناشی از کاهش رطوبت دانه‌های روغنی از زمان خرید تا هنگام تحویل به واحدهای مصرف‌کننده، بر اساس فرمول زیر محاسبه و تعیین می‌گردد.

$$Q2 = \frac{100 - W1}{100 - W2} \times Q1$$

میزان افت رطوبتی ناشی از کاهش رطوبت $\Delta Q = Q2 - Q1$

وزن اولیه دانه روغنی (کیلوگرم) $Q1$

وزن ثانویه دانه روغنی (کیلوگرم) $Q2$

درصد رطوبت اولیه $W1$

درصد رطوبت ثانویه $W2$